

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ЗА ПОМИРЕНИЕ И АРБИТРАЖ

София 1618, кв. "Овча купел", ул. "Боряна" №59, бл.215А, ап.1
www.nipa.bg, тел.: 02 4253750, факс: 02 4253760, e-mail: nipa@nipa.bg

ДОКЛАД

ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ИНСТИТУТ ЗА ПОМИРЕНИЕ И АРБИТРАЖ

2012 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

В изпълнение на чл. 56 от Закона за администрацията и чл.6, ал.2, т.14 от Правилника за устройството и дейността на Националния институт за помирение и арбитраж, настоящият доклад е изготвен и структуриран в два основни раздела, които отразяват предприетите мерки и инициативи от страна на администрацията и от страна на Надзорния съвет на института.

Дейността на Националния институт за помирение и арбитраж (НИПА) е представена чрез изпълнението на годишните цели, заложи в програмата за дейността за 2012 г.:

1. Съдействие за доброволното уреждане на колективни трудови спорове със способите на посредничеството и арбитража.
2. Разработване и прилагане на ефективен механизъм за администриране и осъществяване на услугите по посредничество и арбитраж.
3. Развитие на сътрудничеството между НИПА и социалните партньори.
4. Осигуряване на информация и анализи за КТД и КТС в Република България.
5. Участие в усъвършенстването на нормативната уредба относно уреждането на колективните трудови спорове.
6. Обмен на добри практики с международни, европейски и сродни на НИПА институции
7. Популяризиране дейността на НИПА.
8. Повишаване на административния капацитет на НИПА.

Отчетът за дейността на Надзорния съвет на НИПА съдържа обобщена информация за проведените заседания и взетите на тях решения.

Функциите на НИПА са уредени в Кодекса на труда (КТ), Закона за уреждане на колективните трудови спорове (ЗУКТС) и Закона за информирание и консултиране с работниците и служителите в многонационалните предприятия и европейските дружества.

НИПА е изграден на трипартитен принцип. Неговата численост и структура се уреждат с Правилник за устройството и дейността на НИПА. Ръководни органи на института са Надзорен съвет и директор.

Надзорният съвет се състои от представители на държавата, на представителните организации на работниците и служителите, и на работодателите.

Директорът осъществява оперативното ръководство на НИПА и го представлява. Той ръководи, координира и контролира цялостната дейност на института съобразно нормативно установените правомощия. Директорът е член на Надзорния съвет по право.

Администрацията на института осигурява техническото изпълнение на правомощията на директора и дейностите по административното обслужване на страните в колективните трудови спорове, поддържа базата с данни за колективното трудово договаряне (КТД) и възникналите колективни трудови спорове (КТС), организира и координира провеждането на обучението на посредниците и арбитражите, разработва и участва в разработването на проекти на нормативни актове, свързани с дейността на института, проучва и предлага за реализиране добрата чуждестранна практика в областта на уреждане на колективните трудови спорове и др. Щатната численост на НИПА през 2012 г. възлиза на 13 щатни бройки.

Основна дейност на института са посредничеството и арбитражът при уреждане на колективните трудови спорове. Критериите за подбор на посредници и арбитри се утвърждават от Надзорния съвет на НИПА.

Основните приоритетни направления през 2012 г. в работата на НИПА са:

- Усъвършенстване на нормативната уредба на процедурите посредничество и арбитраж;
- Превенция на колективни трудови спорове, чрез прилагане на механизми за ранно информиране;
- Подпомагане на колективните трудови преговори чрез изготвяне на анализи на колективни трудови договори и обсъждането им със страните по тях;
- Създаване и развитие на сътрудничеството между НИПА и социалните партньори на всички нива;
- Сътрудничество със сродни на НИПА европейски институции за трансфер на „know-how“ и обмяна на опит и добри практики в областта на уреждането на колективни трудови спорове.

I. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ГОДИШНИТЕ ЦЕЛИ НА НИПА ПРЕЗ 2012 ГОДИНА

В настоящия раздел са представени резултатите от предприетите мерки и инициативи от администрацията на НИПА през 2012 г., както и изпълнените дейности за постигане на поставените годишни цели както следва:

Цел 1. Съдействие за доброволното уреждане на колективни трудови спорове със способите на посредничеството и арбитража.

➤ За изпълнение на целта НИПА осъществи поредица от действия, насочени към повишаване информираността на страните относно доброволните способи за уреждане на КТС с участието на НИПА, в т.ч. чрез пряко консултиране в следните случаи:

1. През месец юли 2012 г. е осъществена консултация на представители на синдикатите в „Топлофикация Перник“ ЕООД във връзка с колективен трудов спор, възникнал по причина преговори за сключване на нов КТД. Представени са възможностите на НИПА да съдейства за уреждане на спора чрез способите посредничество и арбитраж. Не е постъпило искане и няма данни за прерастване на спора в ефективна стачка.

2. През месец октомври 2012 г. е осъществена консултация на представители на синдикатите в „Пътстрой - 92“ ЕАД – клон Ботевград. Причината за спора е отказ на работодателя от преговори за подновяване на изтекъл КТД. В НИПА няма подадено искане за уреждане на спора, както и информация за по-нататъшното развитие на преговорите.

През годината към НИПА са отправяни и въпроси, свързани с индивидуални трудови спорове. Поради факта, че Институтът няма правомощия в тази област, тези запитвания са насочвани по компетентност към дирекция „Трудово право, общественно осигуряване и условия на труд“ на Министерство на труда и социалната политика.

През 2012 г. в НИПА няма постъпило искане за уреждане на КТС чрез процедури по посредничество или арбитраж.

➤ На заседание на Надзорния съвет на НИПА (НС), проведено на 26.06.2012 г., е представен актуализиран **анализ на проведените от НИПА процедури по посредничество и арбитраж в периода 2003 – м.юни 2012 г.** В анализа са посочени редица причини за ограниченото използване на възможностите, които предоставя

Института за разрешаване на колективни трудови спорове чрез посредничество и арбитраж,, които представляват основна дейност за НИПА и са регламентирани в ЗУКТС. В тази връзка на заседанието е дискутиран въпросът за предприемане на промени в нормативната уредба, отнасяща се до дейността на Института. Предстои да бъде разработено и обсъдено предложение за промяна в действащото нормативна уредба в посока на въвеждане на безплатни за страните процедури на посредничество, а също и при провеждане на посредничество в случай на постъпило едностранно искане от страна по КТС. Относно процедурите по арбитраж е констатирано, преобладаващият брой арбитражни производства са по реда на чл. 14, ал. 3 от ЗУКТС (арбитраж за определяне на минимални дейности по време на ефективна стачка) –87% от всички процедури. Изводът налага предприемане на мерки за създаване на условия чрез промяна на нормативната уредба за по-активно използване на арбитража по чл. 5 от ЗУКТС (доброволен арбитраж),.

➤ В началото на 2012 г. е приключена арбитражна процедура по чл. 14, ал. 3 в „Мини Марица – Изток“ ЕАД. Периодът, в който е осъществена процедурата, е в рамките на посочения в закона 14- дневен срок (26.12.2011 г. – 03.01.2012 г.). Процедурата завърши с арбитражно решение, което не е обжалвано от страните. Причина за възникналия трудов спор са неизплащане на бонуси за производствени резултати съгласно КТД, лоши условия на труд, липса на предпазни средства, недостиг на персонал. В резултат на седемдневна ефективна стачка е подписано стачно споразумение. Според информация от базата данни за КТС на НИПА, в предприятието са възникнали спорове по преговорите за нов КТД, след като старият е изтекъл на 01.04.2012 г. Нов КТД е подписан в началото на месец ноември същата година.

Цел 2. Разработване и прилагане на ефективен механизъм за администриране и осъществяване на услугите по посредничество и арбитраж.

През годината са изпълнени поредица от действия за оптимизиране на структурата и функциите на НИПА съобразно промените в законовата уредба и необходимостта от неговото административно и организационно развитие, по-важните от които са:

1. Изменения и допълнения на Правилника за устройството и дейността на НИПА в следните насоки:

1.1. Въвеждане на променливо работно време и преразпределяне на правата и отговорностите при управлението на администрацията на НИПА – публикувани в ДВ бр. 29 от 10.04.2012 г.;

1.2. Отмяна на паричните и предметни награди за образцово изпълнение на служебните задължения от служителите и промяна на размера на възнаграждението, получавано от членовете на Надзорния съвет на НИПА – промените са публикувани в ДВ бр. 59 от 03.08.2012 г.

2. През 2012 г. са изготвени нови и актуализирани съществуващи вътрешни нормативни актове, в т.ч. Вътрешни правила за документооборота, Инструкция за обработване и защита на личните данни, Вътрешни правила за учрежденския архив и др.

3. На заседание на Надзорния съвет на НИПА от 08.05.2012 г. е приета актуализирана Стратегия за развитие на НИПА за периода 2012–2013 г. Стратегията отразява виждането за ролята и мястото на НИПА в процесите на регулиране на трудовите, осигурителните отношения и жизненото равнище и активизиране на тристранното сътрудничество, което е наложително в условията на икономическа и финансова криза, и е приоритетна мярка в Програмата на правителството на европейското развитие на България 2009 - 2013 г.

3. През месец юни 2012 г., въз основа на актуализираната стратегия, е изготвен План за развитие на НИПА до 2013 г. В него са посочени три основни направления за действие:

- Развитие на възможностите и капацитета на НИПА да съдейства на страните за доброволното извънсъдебно уреждане на колективните трудови спорове;
- Развитие и усъвършенстване на съществуващата база данни за колективните трудови договори в Република България за осигуряване на адекватна, надеждна и пълна информация за постигнатите договорености между социалните партньори.
- Изграждане на действаща система за събиране, обработка и анализиране на информация за колективните трудови спорове в Република България.

4. В съответствие с Оперативния план за работа на НИПА по изпълнение на Програмата за дейността през 2012 г. е разработен проект за изменение и допълнение на Правилата за осъществяване на посредничество и арбитраж.

5. През месец юли 2012 г. е изготвен доклад с интегриран модел на административните услуги на НИПА по проект: „Описание, анализ и моделиране на работните процеси в Министерството на труда и социалната политика и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити към Министъра на труда и социалната политика”, схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Проект BG051PO001-6.1.02 „Изграждане на интегрирана информационна система в МТСП”. В доклада се съдържа функционално описание на работните процеси, в т.ч. – срокове, отговорни лица, взаимодействие с други процеси, формуляри на използваните документи и алгоритми за обмен на информация между служителите и между НИПА и външни източници – граждани, държавни органи и фирми. Дефинирани са информационни единици и административни услуги, които да послужат при изграждането на интегрираната информационна система на НИПА с информационната система на министерството на труда и социалната политика, в контекста на закона за електронно управление.

6. През месец октомври 2012 г. на заседание на Надзорния съвет на НИПА е представен проект на „Ръководство за осъществяване на посредничество и арбитраж от НИПА“. През 2013 г. се предвижда неговата публикация след като са взети под внимание бележки и коментари по предложението проект на членовете на Надзорния съвет на НИПА. Проектът на Ръководството е разработен въз основа на актуализирани Правила за осъществяване на посредничество и арбитраж за уреждане на колективни трудови спорове от НИПА, приети с решение на Надзорния съвет на заседание на 08.05.2012 г. и извършен преглед и обобщаване на добрата практика от проведените от НИПА процедури по посредничество и арбитраж. Под формата на вътрешни правила, Ръководството е предназначено да улесни служителите на Института при администриране на процедурите и е източник на практическа информация за всички потребители (работници и служители, работодатели, държавни институции и др.), които проявяват интерес към приложението на посредничеството и арбитража, като алтернативни и извънсъдебни способи за уреждане на колективни трудови спорове от НИПА.

Цел 3. Развитие на сътрудничеството между НИПА и социалните партньори.

Във връзка с превенцията на колективни трудови конфликти Националният институт за помирение и арбитраж реализира мярка за създаване на условия за взаимен обмен на информация с браншовите и териториалните структури на социалните партньори, като бе изпълнено следното:

1. През месец април 2012 г. са подписани две споразумения за сътрудничество между НИПА и организации на социалните партньори в бранш „ВиК” и отрасъл „Строителство“. Споразуменията обхващат сътрудничество в областта на: колективното трудово договаряне, предотвратяването и уреждането на колективните трудови спорове чрез способите на посредничество и арбитраж. Предвидено е сътрудничеството да се

осъществява чрез обмен на информация за добри практики, организиране на обучения, конференции, семинари, кръгли маси и др., съвместно популяризиране на извънсъдебните способи, провеждане на изследвания, изготвяне на анализи и експертни оценки на колективното трудово договаряне и колективните трудови спорове.

2. През месец декември 2012 г. в изпълнение на споразумението за сътрудничество със социалните партньори в област Враца се проведе кръгла маса на тема: „Популяризиране на дейността на Националния институт за помирение и арбитраж и на добрите практики за уреждане на колективни трудови спорове на регионално и национално ниво, както и на страните от ЕС”. Основните разгледани въпроси на кръглата маса са действията по подобряване на механизма за ранно информиране на НИПА за възникващи колективни трудови спорове. На участващите в кръглата маса представители на социалните партньори и институции е представен кратък анализ на динамиката на действащите колективни трудови договори и анекси към тях за предприятия и общини на територията на Област Враца в периода 1.12.2011 – 1.12.2012.

Цел 4. Осигуряване на информация и анализи за КТД и КТС в Република България.

Нормативната уредба задължава Института да поддържа база данни за КТД и КТС. На НИПА са възложени функции по осигуряването на актуална и по възможност изчерпателна информация за резултатите от колективното трудово договаряне в Република България, които да подпомагат дейността на държавната администрация, социалните партньори, европейските институции, МОТ и други потребители.

При реализацията на мярката за осигуряване на информация и анализи за КТД и КТС в Република България е постигнато следното:

1. През отчетния период са изготвени два доклада за състоянието на базата данни на НИПА за КТД, които са представени и одобрени от НС на НИПА на заседания, проведени през м. юни и м. декември 2012 г.

2. Състояние на поддържаната база данни за КТД

През месец юни е изготвен доклад, който съдържа статистическа информация за сключените КТД и анекси за периода – 2009 г. – месец май 2012 г. В базата данни на НИПА от януари 2009 г. до май 2012 г. са отразени КТД и анекси, според равнищата на договаряне в страната, както е представено в Таблица 1.

Таблица 1

Брой постъпили в НИПА КТД и анекси към тях според равнища на договаряне, 2009 г. – май 2012 г.

Равнища на договаряне	2009 г.	2010 г.	2011 г.	май 2012 г.	Общо
Отрасъл/ бранш	12	12	10	1	35
Община	57	68	103	26	254
Предприятие/ организация	907	1°354	1°590	483	4°334
Общо	976	1°434	1°703	510	4°623

Сключените КТД на отраслово/браншово равнище, регистрирани в Базата данни на НИПА за периода 2009 г. – май 2012 г. се отнасят общо до 8 отрасли и 20 бранша. Общият брой на Отрасловите колективни трудови договори (ОКТД) и Браншовите колективни трудови договори (БКТД) през 2009 г. и 2010 г. намаляват през 2011 г., съответно от 12 на 8 ОКТД/БКТД. Осем от всички КТД на отраслово/ браншово равнище

(29 %) са били преподписани в посочения период. ОКТД/БКТД има сключени в 12 сектора съгласно класификацията на икономическите дейности (КИД 2008). Най-много КТД има сключени в сектор С от КИД 2008 – 14 БКТД. Два КТД има и в сектор строителство.

На Фигура 1 са представени данни за годишния брой КТД и анекси като икономическите сектори са групирани допълнително и 19 икономически сектора образуват 10 по-големи сектора. От данните е видно, че в периода 2009-2011 г. за всички окрупнени сектори най-висок е броят на подписаните КТД и анекси през 2011 г. Най-значително нарастване още през 2010 г. има в държавния сектор, който е и най-наситения с КТД. От 705 КТД през 2009 г. техният брой нараства на 1020 през 2010 г. (с 50% спрямо предходната година) и на 1166 през 2011 г. (14% спрямо предходната година). Като други значими за колективното трудово договаряне в страната се очертават секторите индустрия, обществен сектор, аграрен сектор, търговия, и бизнес услуги. Сектори с най-слаба застъпеност на КТД са – финанси, комуникации и строителство.

Фигура. 1

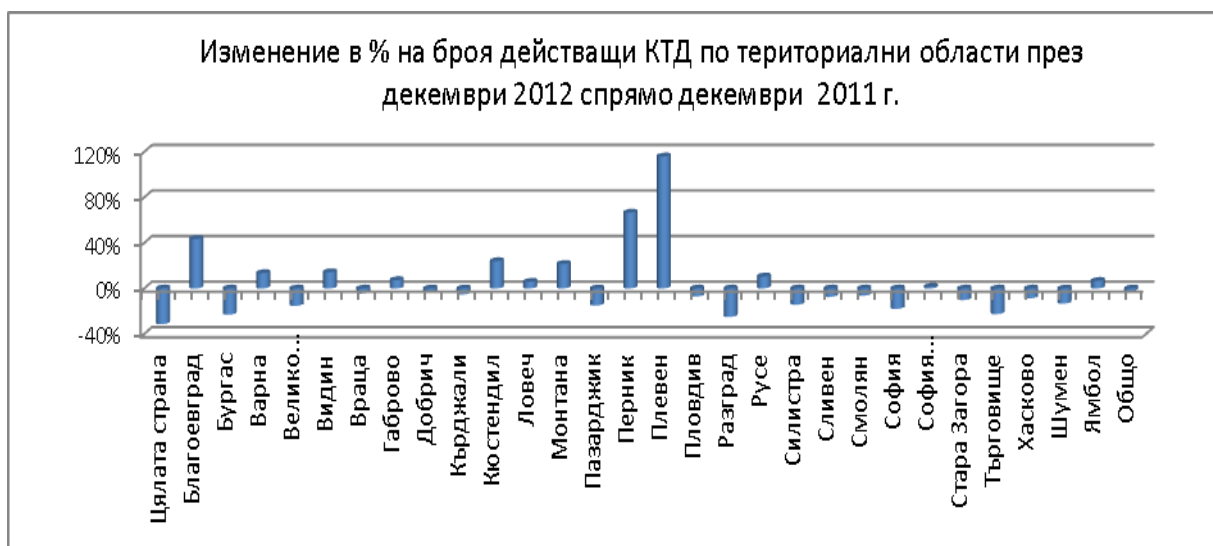
На Фигура 2 са представени данни относно всички постъпили в НИПА КТД и анекси към тях по териториални области. Областите с най-голям брой подписани договори са София-град, Пловдив, Стара Загора. Около средния брой са областите – Добрич, Велико Търново, Габрово, Враца, Варна, Русе, Шумен, Хасково и Софийска област. С най-малък дял са областите Перник, Плевен, Ямбол, Разград и Благоевград. Данните за подписаните КТД и анекси изразяват в голяма степен икономическата активност в страната с изключение на областите – Бургас, Варна и Плевен, за които през 2009 г. и 2010 г. има постъпили твърде малък брой КТД.

Фигура. 2

3. Подобряване на съществуващата база данни за КТД

С оглед подобряване на пълноценното използване на информацията от КТД за нуждите на НИПА е възложено чрез проведена процедура по закона за обществените поръчки на външен изпълнител статистическо изследване на наличната информация и разработването на алгоритъм за въвеждане, обработка и изчисляване на обобщаващи статистически показатели въз основа както на административната информацията от КТД, така и на конкретните договорени трудови условия и параметри на договорите. Изпълнението на изследването се очаква да завърши през 2013 г. като през месец декември 2012 г. е изготвен пилотен бюлетин на база променената структура на отразяване на информацията за сключените КТД на различните равнища. Предвижда се през 2013 г. да се публикува на интернет страницата на НИПА ежемесечна информация за състоянието на поддържаната база данни за КТД, както и тримесечни обзори, които да съдържат аналитична информация по специфични проблеми на база на изследване съдържанието и постигнатите договорености в сключените КТД с оглед на разглеждането на важни аспекти и тенденции в протичането на колективното трудово договаряне в страната.

4. Изготвяне на анализи на основата на базата данни с информация за колективните трудови договори.

Анализи на отрасли/браншови колективни трудови договори във връзка с искания за тяхното разпространение по чл.51б, ал.4 КТ

Анализите целят съпоставяне на постигнатите договорености с нормативната уредба, регламентираща законовата и подзаконова рамка на минималните трудови стандарти в Република България.

През м. януари и м. април 2012 г. са проведени две срещи-дискусии между експерти на НИПА и социалните партньори в отрасъл „Строителство” и бранш „ВиК“ за обсъждане на въпроси, свързани с икономическата характеристика и състоянието на отрасъла/бранша, социалното сътрудничество, обхвата и съдържанието на КТД.

Сравнителен анализ на КТД в тясно дефинирана област на договарянето

През м. януари 2012 г. по искане на Министъра на труда и социалната политика и във връзка с разглеждане на въпроса за осъвременяване на нормативната уредба в областта на колективното договаряне на заплащането на работещите на

отраслово/браншово ниво и на ниво предприятие е изготвен „Анализ на договорените клаузи в колективните трудови договори от базата данни на НИПА, уреждащи заплащането на труда, в т.ч. наличие на бонусни системи“.

Анализ на КТД на равнище на договаряне „предприятие“ във връзка с възникнал КТС

Във връзка с възникнали колективни трудови спорове в предприятия, в които има сключени колективни трудови договори или са в процес на преговори за сключване на нови, през 2012 г. от НИПА са изготвени и анализи на КТД на ниво предприятие в системата на БДЖ, „Топлофикация – Перник“ АД, Агенция за социално подпомагане и др. в частта възнаграждения, уволнения, масови съкращения, спазване на процедури по съгласуване в органа по социално партньорство.

5. Във връзка с функциите на НИПА да събира, съхранява и анализира данни самостоятелно и в сътрудничество със социалните партньори за възникналите колективни трудови спорове е изпълнено следното:

➤ През отчетната година е стартиран проект за техническа помощ от Международното бюро по труда (МОТ) във връзка с изграждане на информационна система за колективни трудови спорове. Постъпващата в НИПА информация е непълна и не съществува регламент за събиране, обобщаване и публикуване на информация, която да послужи на националните и местни структури за тристранно сътрудничество за подобряване ефективността на социалния диалог. Почти всички европейски държави поддържат информационна база данни за колективни трудови спорове и публикуват тези данни в националната статистика, съответно и на специализирания сайт за трудова статистика на МОТ. В рамките на проекта през месец септември и месец ноември 2012 г. са проведени семинар и първо заседание на национална работна група като основната цел е да се разработи концепция за информационна система за колективни трудови спорове в България. Работата по проекта ще продължи и през 2013 г.

➤ През 2012 г. в базата данни на НИПА за КТС е събирана информация основно на базата на публикации в медиите. От месец ноември 2012 г. НИПА е сключила договори за мониторинг на публикации по ключови думи с две от най-големите информационни агенции в страната, като по този начин института получава актуална информация за отразени в голям брой регионални и интернет медии случаи на КТС и стачки. Общият брой на отразени стачки и протести във връзка с възникнали колективни трудови спорове през 2012 г. са с около 43% по-малко 2011 г. (42 случая през 2011 спрямо 24 случая през 2012 г.). Най-честите причини за възникналите КТС през отчетната година са - неизплатени заплати, лоши условия на труд, отказ на работодателя от преговори за подписване на КТД, неиндексирани възнаграждения.

Целите на поддържаната от НИПА база данни за КТС е да предостави информация за броя, причините и характера на КТС, както и за ефективността на системата за тристранно сътрудничество като цяло. В момента тези цели не могат да се приемат за постигнати, тъй като липсват точни данни за броя стачки, брой предприятия, брой участвали работници и броя загубени работни дни по икономически сектори, продължителност на спора, резултати и начин на уреждане на спора. Тази информация може да послужи за обективна оценка на количествените индикатори за промяна в социалните и икономически условия.

НИПА събира информация от 2006 г. относно възникнали КТС по публикации в медиите и на базата на споразумения с областни и общински съвети за тристранно сътрудничество за предоставяне на информация. Понастоящем липсват коректни и изчерпателни данни за проведените стачки в страната във връзка с упражняване правото

на стачка от хората на наемния труд. Чрез подходящ механизъм за регистрация на стачките и локаути (в допустимите от ЗУКТС случаи), който предстои да бъде разработен и предложен за въвеждане, прерасналите в стачки КТС ще бъдат официализирани и отчетени като мащаб и значимост.

В настоящата база данни за КТС липсват прецизни количествени измерители, които да позволяват сравнения, в т.ч – в международен план относно: брой загубени работни дни, брой участвали работници по икономически дейности на 1°000 заети. Както посочиха експертите от МОТ най-полезни са относителните показатели за мащаб на стачките в съответствие с препоръките на МОТ, включени в Резолюцията на 15-та Международна конференция на статистиците по труда (1993 г.).

➤ НС на НИПА на свое заседание през месец октомври 2012 г. одобри създаването на експертна работна група, която включва по двама членове от представителните организации на работниците и служителите, и тези на работодателите, както и един представител на администрацията на НИПА. За участие в работната група са поканени и представители на ИА „ГИТ“, АЗ и НСИ. Целта, дефинирана от НС на НИПА пред работната група е да обсъди институционалната рамка и разработи концептуален проект за изграждане и поддържане на база данни за колективни трудови спорове в НИПА във връзка с изпълнението на съвместен проект на Регионалният офис на Международното бюро по труда в Будапеща и НИПА.

Информацията и статистиката за КТС е важна за тяхното навременно уреждане. По този начин се намалява тяхната икономическа цена, и държавата е заинтересована да съдейства на страните по спора за уреждането му преди етапа на ефективни стачни действия. Подобряването на поддържаната от НИПА база данни за КТС се предвижда да прерасне в проект за актуализация на системата за ранно информиране на НИПА. Това е заложено като основна цел в проекта, финансиран от Българо-швейцарската програма за сътрудничество и посветен на консултации със заинтересованите страни за изграждане на регистър на колективните трудови спорове в Република България. Изпълнението на проекта предстои да бъде стартирано през 2013 г.

Цел 5. Участие в усъвършенстването на нормативната уредба относно уреждането на колективните трудови спорове.

Подобряване на нормативната уредба, регламентираща процедурите по посредничество и арбитраж

На свое редовно заседание на 08.05.2012 г. НС на НИПА прие актуализирани Правила за осъществяване на посредничество и арбитраж за уреждане на колективни трудови спорове от НИПА (ПОПАУКТСНИПА). Проектът за изменение и допълнение на Правилата е предмет на обсъждане в рамките на три заседания. Новите моменти в Правилата са:

- регламентиране на процедурата на задължителния арбитраж за определяне на минимално необходимите дейности по време на стачка, съгласно чл. 14, ал. 3 от ЗУКТС;
- образците на документи, свързани с процедурата по арбитраж стават неизменна част от Правилата;
- уреждане на редът за съхраняване на документацията за процедурите по посредничество и арбитраж, както и регламент за предоставяне и оповестяване на информация за тях.

Участие в междуведомствени работни групи

Представители на НИПА участват в работни групи за промяна в нормативната уредба в следните области:

- Институционалната рамка и разработване на концептуален проект за изграждане и поддържане на база данни за колективни трудови спорове в НИПА;
- Осъвременяване на нормативната уредба в областта на колективното договаряне на заплащането на работещите на отраслово/браншово ниво и на ниво предприятие;
- Изготвяне на проект на подзаконов нормативен акт във връзка с функционирането на информационна система за колективните трудови договори съгласно чл. 53, ал. 5 от Кодекса на труда.

Цел 6. Обмен на добри практики с международни, европейски и сродни на НИПА институции

През 2012 г. с цел разширяване на сътрудничеството със сродни европейски институции, НИПА осъществи следните дейности:

1. НИПА осъществи контакт със сродни организации в други държави-членки и разработи проектно предложение с работно наименование „Алтернативни способности за уреждане на колективни трудови спорове – партньорство за обмен на добри практики“, ОП РЧР (BG051PO001-7.0.02). Основната цел на проектното предложение е анализ и търсене на възможности за прилагане в действие на идентифицирани добри практики между партньорите – сродни институции в ЕС чрез прилагането на иновативни подходи в областта на уреждането на колективни трудови спорове и колективното трудово договаряне. През 2013 година предстои кандидатстване за одобрение на проектното предложение.

2. В рамките на проект "Насърчаване на социалния диалог и подобряване на условията на труд на работниците и служителите", част от Тематичен фонд „Партньорство и експерти” от Българо-швейцарската програма за сътрудничество за намаляване на различията в рамките на разширения Европейски съюз, НИПА разработи проектно предложение за създаване на информационна система за възникнали КТС и актуализация на системата за ранно информиране за възникващи КТС. Стартирането на проекта е предвидено през 2013 г.

3. През месец май 2012 г. НИПА отправи искане за техническа помощ до Регионалния офис на Международното бюро по труда - Будапеща във връзка със събирането, обработването и публикуването на статистически данни за възникналите колективни трудови спорове и статистически показатели за състоянието на колективното трудово договаряне в Република България. Основната цел на проекта е създаването на работеща концепция за изграждането на информационна система за колективните трудови спорове в България, каквито съществуват в почти всички държави-членки на ЕС. През месец октомври 2012 г. в София в рамките на проекта се проведе международен семинар на тема “Информационна система за управление на база данни за колективни трудови спорове в България по проект за техническа помощ от МОТ”. НС на НИПА на свое заседание, проведено на 09 октомври 2012 г. одобри създаването на експертна работна група, която да обсъди институционалната рамка и да разработи концептуален проект за изграждане и поддържане на база данни за КТС в НИПА. На 27.11.2012 г. в НИПА се проведе първата среща на експертната група. Предстоят следващи заседания, на които ще се разработи методика за изграждането и функционирането на информационната система за КТС.

Цел 7. Популяризиране дейността на НИПА.

През годината са изпълнени следните дейности, свързани с популяризиране на дейността и подобряване на информационното осигуряване на НИПА.

1. В началото на 2012 г. стартира обновената интернет страница на НИПА. През отчетния период е извършено периодично актуализиране на информацията на страницата на НИПА. Публикувана е информацията относно изготвените от НИПА анализи на КТД, както и информацията за отразяване на всички мероприятия на НИПА.

С цел осигуряване на пълна информация и за улесняване на страните по КТС са публикувани документи от проведените от НИПА процедури по арбитраж като: искания, заповеди и арбитражни решения.

В резултат от проведено проучване на Програма Достъп до Информация - Рейтинг на активната прозрачност 2012 г., при което се оценяват Интернет страниците на административните структури на изпълнителната власт от гледна точка на задълженията по Закона за достъп до обществена информация и други нормативни актове за публикуване на информация в Интернет, НИПА е определен на девето място сред всички изследвани администрации.

2. През месец октомври 2012 г. е публикуван материал за основните акценти от проведения семинар с международно участие по проекта с МОТ в списание „Информационен бюлетин по труда“.

3. През месец октомври 2012 г. е изготвен проект на информационен материал - нова брошура на института. В нея е представена историческа справка за създаването на Института, както и всички основни моменти, свързани с неговата дейност – осъществяване на процедури по посредничество и арбитраж за извънсъдебно уреждане на КТС и изготвяне на анализи на КТД и на КТС и способите за тяхното решаване, въз основа на изградените в НИПА бази данни. С цел улесняване на адресатите на брошурата, в нея е включена и цялата приложима нормативна уредба – ЗУКТС, Правилника за устройството и дейността на НИПА, Правилата за осъществяване на посредничество и арбитраж за уреждане на КТС от НИПА, както и Етичните правила за поведение на посредника и арбитража към НИПА. Предстои материалът да бъде издаден като част от мерките за информираност на заинтересованите страни относно изпълняваните от НИПА функции и дейности.

4. През 2012 г. с цел подобряване на информационното осигуряване на функциите на НИПА са сключени договори за:

- Предоставяне на правото за ползване и разпространение в правно-информационните модули на „АПИС България“ ООД и „Сиела Норма“ АД на пълните текстове на арбитражните решения на НИПА, както и на списъците на посредниците и арбитражите към НИПА с възможност за проследяване на актуализацията им;
- Безвъзмездно право на ползване на изготвени и публикувани на сайта на НИПА анализи на отраслови/браншови колективни трудови договори с „Интернет Секюритис България“ ЕООД;
- Информационно обслужване на НИПА за „мониторинг по ключови думи“ по темата възникнали колективни трудови спорове чрез преглед на национален и регионален печат, радио и телевизионни предавания и интернет.

Цел 8. Повишаване на административния капацитет на НИПА.

През 2012 г. служители на НИПА са участвали в обученията на следните теми:

- Правната техника като сложен процес за изготвяне на нормативни актове;
- Актуални промени в нормативната уредба в областта обществените поръчки;
- Управление на проектния цикъл;
- Делови взаимоотношения, комуникационни и презентационни умения на служителите в администрацията;
- Изготвяне на презентации с MS Power Point;
- Практически проблеми при прилагането на закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси;
- Социалния диалог – инструмент за разработване и осъществяване на социалните политики;
- Финансово управление в публичния сектор и контрол. Практика и опит на Гърция;
- Въвеждане на статистическата информация в базата данни на НИПА и алгоритъм за обработка на статистическата информация.

На 07-08.06.2012 г. е проведено обучение за посредници и арбитри от Националния институт за помирение и арбитраж (НИПА) със съдействието на Балканския институт по труда и социалната политика на тема “Промени в Правилата за осъществяване на посредничество и арбитраж за уреждане на колективни трудови спорове от НИПА – проблеми и практики”. От страна на НИПА бяха представени проблемите при административното обслужване на процедурите по арбитраж по реда на чл.14, ал.3 ЗУКТС през 2011 г., в т.ч. представяне на анализ на проведените от НИПА процедури по посредничество и арбитраж от създаването на института до момента, както и новите моменти в Правилата за осъществяване на посредничество и арбитраж.

ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАДЗОРНИЯ СЪВЕТ НА НИПА за 2012 г.

Съгласно чл. 7 от Правилника за организацията и дейността на Надзорния съвет (НС) на НИПА, дейността на НС през 2012 г. е организирана въз основа на шестмесечни планове. На заседанията на НС по предложение на директора на Института са приемани промени в предвидения дневен ред във връзка с необходимостта от обсъждане на важни за дейността на Института въпроси и проблеми.

През годината са проведени пет редовни и едно извънредно заседание, проведено в рамките на две сесии, на НС. При тяхното провеждане са спазени изискванията за наличие на кворум и за присъствието на поне един представител от трите различни квоти – държава, работодатели и синдикати.

Общият брой на предложените за обсъждане материали и теми на заседанията на Надзорния съвет през 2011 г. е 25 материала. По обсъдените на заседанията теми и материали са взети 67 решения. По-важни акценти от обсъжданите през годината теми са:

- ✓ Приемането на актуализиран вариант на Стратегията за развитие на НИПА (2010-2013 г.) и на нейна база План за развитие на НИПА в периода 2012-2013 г.;
- ✓ Приемането на изменения в Правилата за осъществяване на посредничество и арбитраж за уреждане на колективни трудови спорове от НИПА;
- ✓ Дискусия върху разработваните от НИПА проекти с международно участие;
- ✓ Мерки за подобряване на съществуващите бази данни за КТД и КТС;

- ✓ Процедура за утвърждаване на Списък на посредниците и арбитрите към НИПА на база официални писмени предложения на представителните организации на работниците и служителите, и на работодателите, както и на държавата, в срок до 26 февруари 2013 г.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Във връзка с усъвършенстването на нормативната уредба, с решение на НС на НИПА от 08.05.2012 г. са приети изменение и допълнение на Правилата за осъществяване на посредничество и арбитраж от НИПА.

В рамките на отчетния период НИПА осъществява и мерки за превенция на КТС, чрез прилагане на механизми за ранно информиране. В рамките на проект за техническа помощ от МОТ е създадена работна група с участие на социалните партньори и институции от публичния сектор, чиято основна задача е разработването на концепция за информационна система за КТС в България. Подобряването на поддържаната от НИПА база данни за КТС се предвижда да прерасне в проект за актуализация на системата за ранно информиране на НИПА.

През 2012 г. са отчетени дейности, свързани с подпомагане на колективните трудови преговори чрез изготвяне на анализи на КТД. Изготвени са два анализа на КТД на равнище бранш/отрасъл и три анализа на КТД на ниво предприятие. Във връзка с анализите на КТД на браншово и отраслово равнище са организирани дискусии със страните по тях. В рамките на обсъжданията са установени важни закономерности в протичането на секторното договаряне. Анализите са публикувани на официалната страница на НИПА. Анализите на равнище предприятие са изготвени по повод възникнали конкретни КТС и съдържат поверителна информация, поради което са предоставени единствено на министъра на труда и социалната политика с цел очертаване и изясняване на състоянието на социалния диалог в съответните предприятия. През годината са изготвени и два доклада за състоянието на базата данни на НИПА за КТД. Предвижда се през 2013 г. да се публикува на интернет страницата на НИПА ежесечна информация с цел разкриване на структурата и динамиката в сключваните КТД по равнища на договаряне, икономически сектори и териториален признак.

През годината са предприети мерки за развитие на сътрудничеството между НИПА и социалните партньори на всички нива. Подписани са две споразумения за сътрудничество между НИПА и организации на социалните партньори в бранш „ВиК” и отрасъл „Строителство“ в областта на: колективното трудово договаряне, предотвратяването и уреждането на колективните трудови спорове чрез способите на посредничество и арбитраж. В изпълнение на споразумението за сътрудничество със социалните партньори в област Враца се проведе форум, на който са обсъдени действията по подобряване на механизма за ранно информиране на НИПА за възникващи КТС, както и е представен кратък анализ на действащите КТД на територията на областта. Инициативи с цел разширяване на взаимодействието между НИПА и социалните партньори на национално, браншово и териториално равнище са предвидени и в програмата за дейността през 2013 г., в т.ч. – представяне на Ръководство за осъществяване на процедури за посредничество и арбитраж, преглед на институционалната рамка и разработване на концепция за информационна система за колективни трудови спорове в България и др.

През 2012 г. е осъществено сътрудничество със сродни на НИПА европейски институции за трансфер на „know-how“ и обмяна на опит и добри практики в областта на уреждането на КТС. През 2013 година предстои стартиране на проекта за институционално укрепване на НИПА с финансиране по Българо-швейцарската програма

за сътрудничество, както и подаване на проектно предложение по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

През 2013 г. предстои да бъде разработена и предложена промяна в нормативната уредба в посока на въвеждане на безплатни процедури на посредничество. Международната практика показва, че в част от страните-членки на ЕС процедурите на посредничество и арбитраж са безплатни или частично финансирани от държавния бюджет или социални фондове. Приемането на частично финансиране на процедурата по посредничество от държавния бюджет ще спомогне за колективното защитаване на интересите на работниците и служителите и на работодателите чрез съдействие на страните за провеждане на преговори. С тази стъпка се цели да се създадат условия за повишаване на ефективността на НИПА в изпълнение на основните функции на Института да съдейства за доброволното уреждане на колективни трудови спорове между работници и работодатели.